

МОЖЛИВІ ПРИЧИНИ «ВАЖКОЇ АДАПТАЦІЇ» ДІТЕЙ ДО УМОВ ДОШКІЛЬНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

Можливими причинами «важкої адаптації» можуть бути:

1. Несформованість у дитини позитивної установки на відвідування дитячого закладу.

Для того, щоб негативні емоції не стали перешкодою для дитини в період адаптації, важливо сформувати в неї позитивне очікування майбутніх змін. Часто батьки, відправивши дитину до дитячого садка, ставляться до неї зі співчуттям та жалістю. Дитина внаслідок такого ставлення теж починає жаліти себе, вередує, відмовляється відвідувати дитячий заклад. Нерідко батьки залякують дитину: «Не будеш слухатися — віддам до дитячого садка». Коли дитина починає відвідувати дитячий садок, батьки погрожують залишити її в ньому, якщо вона не припинить плакати та вередувати. Подібні установки викликають у дитини страх перед дошкільним закладом та погіршують самопочуття в період звикання до незнайомого оточення. У деяких випадках дитина не має ніяких уявлень про життя в дитячому садку і про те, що там на неї чекає. Це теж негативно впливає на процес адаптації.

2. Несформованість навичок самообслуговування.

У деяких сім'ях дорослі досить довго ставляться до дитини як до маленької, не хочуть або не вміють помічати, що вона стає дорослішою, занадто опікуються нею, блокуючи тим самим розвиток самостійності. Інколи, бажаючи заощадити час, батьки поспішають нагодувати й одягнути дитину, стримуючи своїми діями формування необхідних практичних умінь та навичок. Такі діти, потрапляючи до дитячого садка, почуваються безпорадними та самотніми — вони не можуть самостійно одягатися, вмиватися, користуватися туалетом тощо.

3. Несформованість предметно-практичної діяльності в дитини.

Несформованість у дитини практичної взаємодії з близькими людьми негативно впливає також на взаємостосунки з іншими дорослими, передусім із вихователем. Вихователь у дитячому закладі пропонує дитині діловий стиль спілкування, який відрізняється від емоційного, звичного для дитини в сім'ї. Діти, батьки яких мало уваги приділяли розвитку ситуативно-ділового спілкування (воно передбачає сумісні практичні дії з предметами), не вміють гратися іграшками, не вміють активно долучатися до колективних ігор, часто згадують про батьків, довго адаптуються до умов дитячого закладу.

4. Несформованість продуктивних форм спілкування з ровесниками.

Значних труднощів у період адаптації зазнають діти, які до відвідування дитячого садка мало спілкувалися з ровесниками. У деяких випадках батьки свідомо обмежують спілкування своєї дитини з однолітками з метою її безпеки — щоб запобігти можливим інфекційним захворюванням, ушкодженням,

конфліктам, щоб дитина не спілкувалася з «поганими» дітьми тощо. Починаючи відвідувати дитячий садок, така дитина насторожено та з недовірою ставиться до інших дітей, часто конфліктує з ними, ні з ким не ділиться своїми іграшками, забирає іграшки в інших, тому що не вміє попросити; якщо іграшка одна, вона не може зачекати, поки інший пограється нею.

5. Значна невідповідність домашнього режиму режимові дитячого закладу.

У випадках, коли домашній режим і режим дитячого закладу кардинально відрізняються в часі та послідовності режимних моментів, дитина в період адаптації до нових умов життєдіяльності може відчувати психофізіологічний дискомфорт. Буває так: дитині пропонують поїсти, а вона не голодна; через деякий час у неї виникає почуття голоду і вона починає вередувати або майже засинає перед обідом, хоча перед цим, на прогулянці, плакала, тому що хотілося їсти.

Іноколи почуття голоду та втоми можуть збігатися і бути подвійним подразником. Фізіологічний дискомфорт призводить до емоційних зривів, нервового перенапруження, що спричинює психосоматичні захворювання.

Ставлення дитини до дитячого садка залежить здебільшого від того, як склалося її перше знайомство з групою та вихователем. Пощастить новачку — буде в нього в перший день добрий настрій, привабить його вихователька з першого погляду, натрапить на цікаву іграшку й на доброзичливого однолітка, поруч із яким можна спокійно погратися, — не стане йому дитячий садок тягарем. А не трапиться в перший день такого щасливого збігу: злякається малюк незвичної атмосфери, не захоче залишитися без маминої підтримки, розплачеться — буде довго і важко звикати.

Отже, замість того, щоб покладатися на випадковість, доцільно заздалегідь підготуватися до того, щоб створити в дитини хороше перше враження про дитячий садок. Для цього, насамперед, треба викликати в неї емоційно-позитивне ставлення до можливості відвідувати дитячий садок, переконати, що садок — це нагорода для найкращих дітей. Саме в такому ракурсі слід розглядати успіхи та досягнення дитини.

Необхідно тільки зважати на те, щоб розмова велася у формі заохочення успіхів, а не засудження невдач дитини, як це часто трапляється: «У дитсадку всі доїдають. Там тебе ніхто не годуватиме», «Не слухатимешся — віддам до дитсадка!»

Бажано, якщо є така можливість, у присутності малюка з гордістю розповідати знайомим: «Наш Ярослав уже великий — незабаром до дитсадка піде!»

Поряд з формуванням у новачка загального позитивного ставлення до дитсадку необхідно підготувати його до знайомства з конкретною групою дітей

та вихователем. Хтось із батьків відвідує групу, знайомиться з дітьми, а вдома ділиться своїми враженнями: які в групі веселі діти, яка лагідна вихователька, як усі чекають на Оленку. За наявності позитивної установки дитина почуватиметься під час першого відвідування дитячого садка впевненіше й спокійніше. Якщо малюк, боїться залишати маму, у перші дні бажано приводити його до дитсадка ненадовго — на півгодини-годину, щоб він зрозумів: розлука тимчасова.

Коли дитина, розлучившись із мамою, сумує, проситься додому, плаче, вихователь зазвичай намагається чимось привернути її увагу, зацікавити іграшкою, поговорити. Однак трапляється так, що дитина не реагує на спроби розважити її, ніби загальмована, нічим не цікавиться. У такому разі доцільно утриматися від подальших зусиль і дати дитині спокій. Як правило, сповільнена реакція на нове середовище зумовлена типологічними особливостями вищої нервової діяльності, зокрема надмірною чутливістю.

Незвичне середовище, увага оточуючих, усі види психологічного тиску: прохання, умовляння, тим паче осуд, — усе це є сильним подразником для чутливої дитини. У такому стані малюкові важко зробити те, чого від нього вимагають. Такі стани можуть виникати в будь-якої дитини, незалежно від типу її нервової системи.

Отже, перша допомога дитині, яка «загальмувалася», полягає в тому, щоб зняти всі види психологічного тиску, припинити нав'язувати їй пестощі, турботу, свою волю. Треба дати дитині спокій і дочекатися, коли в неї відновиться потреба у спілкуванні з дорослими.